

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 25 жовтня 2024 р.

**Харків
2024**

УДК 316.05

Л 93

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 8 від 25.10.2024 р.)

Головні редактори:

Панченко С. В., доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П., доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абаши́н В. О., д-р філос. наук, професор

Вельш Вольфганг, габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О., канд. техн. наук, доцент

Коростельов Є. М., канд. техн. наук, доцент

Лях В. В., д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В., д-р філос. наук, професор

Панченко В. В., канд. техн. наук, доцент

Соломніков І. В., канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В., канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XII Міжнар. наук.- практ. конф. 25 жовтня 2024 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. — Харків: УкрДУЗТ, 2024. — 217 с.

УДК 316.05

*ЧАПЛИГІН О. К., д-р філос. наук, професор,
СУК О. Є., старш. викл.,
СЕЛЕЗНЬОВ О. К. здобувач другого курсу (магістерського рівня),
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна*

ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК СИСТЕМА КООРДИНАТ ЛЮДИНИ «МЕРЕЖЕВОГО СУСПІЛЬСТВА»

Актуальність проблеми взаємозв'язку людини і суспільства, що революційно змінюється, безсумнівна. Ми стоїмо на порозі чергового стрибка еволюції, пов'язаного з розвитком чотирьох високих технологій – нанотехнології, біотехнології, інформаційно-комунікаційної та когнітивної технології.

На цьому етапі світового розвитку глобалізація призвела до утворення нової домінуючої соціальної структури – глобального мережевого суспільства Global Information Society (GIS).

Поняття «мережеве суспільство», що стосується суспільства в цілому, а не мережевої спільноти (тобто користувачів мережі Інтернет), було введено Мануелем Кастельсом у його книзі «Зародження мережевого суспільства», у якій автор визначає «мережеве суспільство» як специфічну форму соціальної структури, стверджуючи, що зміна способів виробництва, впровадження виробничих відносин нового типу веде до зміни та суспільних відносин. Відносини всередині суспільства та між суспільством і державою, на думку Кастельса, будуються за новими принципами, які цілком можна назвати мережевими [1].

Ще багато сучасних науковців стверджують, що саме мережеве суспільство робить світ глобальним. Коріння ідентичності людей у віртуальному співтоваристві, що формується, вбачають в історії та географії, релігії та національних засадах, але разом із тим висловлюють припущення, що можуть виникнути нові шляхи формування свідомості, здатні робити її фрагментарною.

У надшвидкому темпі інформаційного суспільства людині потрібний зовсім інший рівень обробки та зберігання інформації. Сьогодні як ніколи важливим є завдання світоглядного визначення (самоідентифікації) сучасної людини на основі універсального еволюціонізму і теорії самоорганізації відкритих систем (з такими їхніми характеристиками, як нелінійність, нерівноважність, нестабільність, стохастичність, невизначеність, когерентність поведінки елементів). Новий світогляд розвивається на основі такої методології дослідження, яка сприяє становленню єдності есенціології (дослідження сутності), феноменології (дослідження явища) і футурології у трактуванні нової

соціальної реальності. Тому ідентичність стає головним, а іноді й єдиним джерелом сенсів [2].

Попри розповсюджену думку, мережеве суспільство не знімає проблеми ідентичності. Для представників основних соціальних груп сьогодні є характерною неможливість відповісти на запитання «Хто ми такі?» [2].

У самому понятті ідентичності закладено смислову багатовимірність. Воно означає і тотожність (як ототожнення з певним колом понять), і справжність (як характеристику справжнього, а не уявного змісту), і індивідуальність (з погляду яскраво виражених особистісних якостей). Виходячи з цього, багатовимірною може бути інтерпретація характеристик ідентичності. Насамперед ідентичність можна охарактеризувати як сукупність індивідуальних особистісних якостей, а далі, як спільну для індивіда та групи, з якою він себе співвідносить, систему орієнтирів і цінностей, і, крім того, як результат ідентифікації (співвіднесення), що виявляє індивідуальні (особистісні) характеристики та групові якості.

Ідентичність не існує поза механізмами соціальних зв'язків і, отже, є «соціальною» за своєю природою. Як система координат особистості вона вибудовується стосовно «іншого», формуючись у процесі ототожнення з низкою якостей чи з відторженням цих якостей. Але неодмінною складовою ідентичності є орієнтація на «готові» зразки (на те, що «вже було», що утвердилося як соціально значуще).

Наступ «мережевого суспільства» змінює не стільки звичні орієнтири, скільки культурні механізми підтримки ідентичності.

Мережевий характер нового суспільства визначає його розвиток і поширення як глобального суспільства та проявляється залежно від культурної та інституційної специфіки. Генеза мережевої будови суспільних відносин супроводжувана такими процесами, як заперечення усталених способів соціальної взаємодії; зміни стратифікаційних моделей і принципів; освіта нових соціальних класів; крах звичних ідеологій; руйнування колишніх форм організації самосвідомості та ціннісних ядер, що лежать в основі державних і цивілізаційних ідентичностей [3].

Кризу ідентичності провокують ряд тенденцій, основними з яких є ламання усталених інститутів і відмова від колишніх способів соціальної взаємодії, формування постмодерністської різноманітності субкультур і стилів життя; вплив інформаційних маніпулятивних технологій, що створюють компоненти штучних ідентичностей; криза моделі національної держави; протистояння центру як джерела новацій і периферії, що відстоює традиційні цінності, у ході прискореної модернізації, супроводжуваної зміною колективної ідентичності (інноваційний проєкт євроінтеграційних прагнень).

Сучасна соціокультурна ситуація пропонує ідентичності людини виклик, адекватно відповівши на який, можна розвивати свої різнобічні здібності і формувати більш багатогранний погляд на світ. Однак для цього суб'єкту потрібна буде більша активність, ніж у попередні епохи - сучасна людина повинна сама вибирати, як саме, на якому фундаменті та з яких елементів їй конструювати своє Я і свою ідентичність, як саме вона облаштує лабіринт, у якому має існувати.

Список використаних джерел

1. Castells M. Informationalism, networks, and the network society: a theoretical blueprint / The network society: a cross-cultural perspective. Cheltenham; Northampton, MA Elgar, cop. 2004.
2. Доповідь Інституту Ратенау: Est R., van. Intimate technology: The battle for our body and behavior /with assistance of Rerimassie V., Keulen I., van, Dorren G. The Hague: Rathenau Instituut, 2019.
3. Sorgner S. L. Nietzsche, the overhuman, and transhumanism. *Journal of Evolution and Technology*. 2019. URL: <https://jetpress.org/v20/sorgner.htm>.

ЧЕРНИШОВ В. В., канд. філос. наук, доцент,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна

МУДРІСТЬ І РЕШТА: РЕДЖИНАЛЬД ҐАРРІГУ-ЛАҐРАНЖ

В україномовному філософському просторі здобутки авторів, що репрезентують томізм, залишаються маловідомими, а кількість публікацій жалюгідно малою. Між тим у світі ситуація виглядає відмінною. Упродовж останніх років у Європі та Північній Америці спостерігають поступове зростання цікавості до томізму – зростає кількість конференцій і публікацій, присвячених томізму, з'являються нові переклади текстів як самого *Ангельського доктора*, так і представників старого і нового томізму. Здається, що сьогодні, на світовому рівні філософія томізму переживає свій ренесанс.

Можливо, цей томіський ренесанс пов'язаний із вщуханням інерції цілої низки філософських проєктів ХХ століття – гайдегтерівського, екзистенціалістського, психоаналітичного, марксистського, логіко-позитивістського, постпозитивістського, структуралістського й

Наукове видання

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО,
КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

25 жовтня 2024 р.

Відповідальність за редагування та достовірність інформації несуть автори робіт.

Відповідальний за випуск Толстов І. В.

Підписано до друку 25.10.2024 р.
Умовн. друк. арк. 13,5. Тираж . Замовлення № .

Художнє оформлення Л.І. Мачулін

Свідоцтво про держреєстрацію: сер. ХК №125 від 24.11.2004

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейсбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.